

Guanyar la igualtat de gènere i la diversitat sexual a Barcelona

Els moviments socials de Barcelona han estat històricament pioners en la reivindicació de les llibertats sexuals i la igualtat de gènere. És a la nostra ciutat on es realitzen les Jornades Catalanes de la Dona l'any 1976, una de les primeres trobades feministes de l'Estat, així com la primera manifestació per l'alliberament sexual i de gènere i, 30 anys més tard, el 2007, la primera manifestació de lluita trans. El moviment associatiu LGTBI ha generat recursos pioners en l'àmbit europeu en la detecció del VIH, en l'acompanyament de les persones trans i en l'atenció a les persones grans del col·lectiu, mentre des dels feminismes s'ha desenvolupat una potent xarxa de promoció de drets sexuals i reproductius i d'atenció a dones en situació de violència, entre d'altres moltes iniciatives.

Fruit d'aquestes mobilitzacions, durant els darrers anys la igualtat de gènere i la diversitat sexual s'han incorporat al debat públic i a les accions de les administracions. S'han creat les polítiques de gènere, tant en l'àmbit estatal com en el català, s'han elaborat lleis com ara la llei per a la igualtat efectiva de dones i homes, així com lleis contra la violència -el 2004 l'estatal i el 2008 la catalana-. També s'han començat a elaborar normatives i programes adreçats a lluitar contra la discriminació dels col·lectius de lesbianes, homosexuals, transsexuals i bisexuals (LGTB), d'entre els quals destaquen la recentment aprovada llei catalana dels Drets de les Persones Gais, Lesbianes, Transsexuals, Bisexuals i intersexuals i per a l'eradicació de la Transfòbia i l'Homofòbia, la modificació del Codi Civil per permetre els matrimonis entre persones del mateix sexe i l'adopció de fills i filles (13/2005) i la modificació de la menció de sexe a la documentació a través d'una tramitació administrativa (2007). En l'àmbit municipal, l'Ajuntament de Barcelona ha signat la Carta Europea per a la igualtat de dones i homes en la vida local, on es compromet amb l'impuls de la igualtat de gènere i ha implantat diverses edicions de plans específics per a les dones i la igualtat efectiva i real entre dones i homes, un pla per a l'abordatge integral del treball sexual i un programa de corresponsabilitat i usos del temps. Barcelona ha estat pionera també en la creació d'un Consell Municipal de Gais, Lesbianes i Homes i Dones Transsexuals i en l'elaboració de forma participativa d'un Pla LGTB que estableix accions per a tots els departaments de l'administració municipal.

Paradoxalment, a partir d'aquest èxit s'ha creat la percepció que la qüestió de la igualtat ja s'ha incorporat a les polítiques públiques i no cal seguir-hi insistint. Tanmateix, en la pràctica veiem que **el compromís amb la igualtat i l'emancipació segueix sent residual i els avanços aconseguits, parcials i insuficients**. Són parcials i insuficients perquè l'administració ha impulsat la igualtat com si fos un tema més, com una política sectorial, un programa o línia d'intervenció a afegir a la resta d'actuacions públiques. No s'ha revisat el model de ciutat per aconseguir que realment no sigui excloent i que tinguí en compte de forma integral la diversitat existent per raó de gènere i d'orientació i identitat sexual, i els esforços dedicats a implantar la transversalitat de gènere a les polítiques municipals han estat pobres i poc sostinguts. Es duen a terme iniciatives de promoció de la igualtat que són com gotes d'aigua, pegats que s'afegeixen per compensar les desigualtats que les mateixes polítiques públiques segueixen produint, en lloc de promoure una transformació efectiva que eviti generar-les d'origen.

- Durant els darrers anys el pressupost dedicat per l'Ajuntament a promoure la igualtat de gènere ha estat irrisori, i el 2014 només s'ha dedicat el 0,25% del pressupost total de l'ajuntament, per sota del 0,32% dedicat a esdeveniments esportius, el 0,28% dedicat al foment i promoció del turisme o el 0,9% a comunicació corporativa, per posar només alguns exemples. Altres àrees i departaments municipals poden tenir alguna partida dedicada també a la promoció de la igualtat però, donat el baix grau de transversalitat existent, en conjunt l'esforç pressupostari és altament insuficient.

- Es continua sense incidir en les desigualtats en l'ocupació: a Catalunya les dones cobren 25% menys que els homes, el 24% de dones ocupades treballen a temps parcial front el 8% d'homes, el 27% de les dones aturades tenen estudis superiors front el 16% d'homes, i el 16,5% de les barcelonines assalariades afirmen haver sofert episodis de discriminació per raó de sexe i el 10% han perdut la feina al llarg de la vida per assetjament sexual o per acomiadament sexista.
- Es continua construint una ciutat que és hostil a la vida quotidiana, al treball reproductiu i les necessitats de cura, als jocs dels infants, a l'autonomia de la gent gran i de les persones amb diversitat funcional, i que criminalitza les activitats d'adolescents i joves a l'espai públic.
- No hi ha un compromís públic real amb les necessitats de cura de la ciutadania al llarg de la vida que es concreti en la provisió de serveis públics suficients i de qualitat per a la petita infància i les persones amb intenses necessitats de cura. Es promou en canvi un model econòmic de ciutat que es recolza fortament en el treball domèstic i de cura que realitzen majoritàriament les dones, ja sigui gratuïtament en les famílies (a Barcelona les dones dediquen 1 hora i 52 minuts diaris més a les feines de la llar que els homes), o en condicions sovint inacceptables quan es dóna de forma remunerada, afectant especialment les dones immigrades. Tot i ser un treball imprescindible, es dóna per suposat, no genera drets i no té reconeixement social.
- Les violències masclistes, homòfoba i trànsfoba continuen sent una realitat esfereïdora i molt estesa, sense que s'hi dediquin els recursos que serien necessaris per combatre-les. Les darreres dades disponibles assenyalen que en un any 9.648 barcelonines (l'1,7% de les residents adultes) van ser objecte d'agressions masclistes d'especial gravetat, ja fos en la parella, la família o en àmbits socials o laborals, i que gairebé 1 de cada 3 dones (29,9%) ha sofert alguna agressió al llarg de la seva vida. Més del 16% de les dones han patit agressions masclistes al carrer, d'entre les quals 1 de cada 3 procurarà no sortir mai sola al carrer després d'una agressió.
- S'aprova i es desplega una ordenança sobre la convivència a l'espai públic que genera una major vulnerabilitat i desprotecció de les dones que exerceixen la prostitució a la ciutat, tant les que ho fan de forma voluntària com forçada.

A més, amb l'emergència de la crisi econòmica i financera el primer que s'ha fet és retallar les polítiques d'igualtat en un sentit ampli, atacant els mecanismes de garantia d'una certa igualtat de drets i d'una vida digna per a tothom. L'orientació neoliberal de les polítiques de resposta a la crisi ha augmentat l'exclusió, la desigualtat social i la de gènere a través del desmantellament dels serveis públics de benestar, empobrint la ciutadania i fent retrocedir els drets socials. En posar els interessos del deute i els rescats bancaris per damunt de tot, les administracions han allunyat les decisions comunes fonamentals dels espais democràtics de presa de decisions i han retornat a les famílies la responsabilitat de la supervivència. Així, són les famílies -i a la pràctica majoritàriament les dones- les que, posant en comú els seus recursos i aportant treball gratuït, estan suplint com poden les retallades en serveis públics -sanitat, educació, cura, serveis socials, llars d'infants, etc-.

Què fer, doncs? Què vol dir guanyar Barcelona des del punt de vista de la igualtat de gènere i la diversitat sexual?

* Vol dir partir del fet irrenunciable que el dret a la **igualtat i la prohibició de tota mena de discriminació és una condició prèvia fonamental de la democràcia** i que una societat no es pot considerar democràtica si des dels poders públics no es combat la subordinació, el desempoderament o la violència que s'exerceix contra bona part de la ciutadania.

* Vol dir pensar les polítiques públiques tenint sempre present que les dones no són un col·lectiu sinó la meitat de la població, i que en general la **ciutadania és diversa** (en molts aspectes: per sexe, identitat de gènere, orientació sexual, per edat, per classe social, per origen, ètnia, etc.). És imprescindible no perdre de vista aquesta heterogeneïtat per garantir que les administracions públiques no reproduïxin les desigualtats sinó que les combatin.

* Vol dir garantir la **participació de les persones en la presa de decisions** en tots els àmbits de la vida, des de les decisions sobre el seu propi cos i salut, fins a les decisions polítiques, econòmiques i socials comunes. Això és especialment important en el cas de les dones, que han estat i segueixen estant excloses del poder de decisió, i de les persones trans que es troben sota la tutela de l'Estat i la comunitat mèdica sense poder exercir el dret a decidir sobre el seu propi cos. Qualsevol política pública ha de partir de la premissa del total respecte a l'autonomia i la preservació de la llibertat de les persones. En aquest sentit, per exemple, l'Ajuntament ha de garantir l'exercici dels drets sexuals i reproductius de les dones, facilitant la interrupció voluntària de l'embaràs a la xarxa pública de salut a totes les dones que així ho decideixin. Alhora, ha de reconèixer la identitat de les persones transsexuals, transgènere i de les que no s'identifiquen amb les categories binàries d'home i dona, facilitant la modificació del nom legal pel nom d'ús en totes les administracions i serveis en els quals tingui competència.

* Guanyar Barcelona per promoure una nova política implica, doncs, posar al centre de les prioritats polítiques l'empoderament i l'impuls de la capacitat de decisió de les persones en la seva vida, amb una voluntat de **democratització en tots els àmbits**: personal, de relacions afectives i familiars, social i del comú. L'impuls del dret a decidir sobre les qüestions comunes només es pot construir des del dret a decidir de cada una de les persones que formen el col·lectiu. Volem recuperar per a la ciutadania les decisions clau, ara preses en circuits opacs i on prevalen els interessos dels *lobbies econòmics*, i portar-les a la llum pública per tal de decidir entre tots i totes. Però no és suficient que els processos i espais de presa de decisions siguin formalment oberts a tothom, sinó que cal treballar activament en les condicions de la participació: informar la ciutadania, empoderar les persones i col·lectius exclosos perquè puguin aportar al comú, i crear els mecanismes que siguin necessaris perquè es pugui escoltar la veu de totes i tots. Hem de construir processos democràtics reals de presa de decisions i alhora situar-hi com a qüestions prioritàries la preocupació per la igualtat, la llibertat i la inclusió dels moviments socials i dels col·lectius subordinats, que mai han estat inclosos.

* Vol dir **canviar les formes de produir, consumir i viure** perquè la principal prioritat social sigui sempre garantir les condicions materials d'existència digna per a tothom i perquè es reparteixin de forma equitativa els treballs necessaris per a la sostenibilitat de la vida humana. Cal restituir el paper del sector públic en la garantia dels drets fonamentals de benestar i en la redistribució de la riquesa, i prioritzar els béns i serveis fonamentals per a la vida; és a dir, la cura de les persones, l'aigua, l'energia, l'habitatge, els ingressos, l'alimentació i el coneixement. Les persones depenem les unes de les altres, no som individus autosuficients sinó que necessitem afrontar col·lectivament la criança, la malaltia, la dependència i la vellesa. Com a societat, però, hem tendit a negar-ho i a gestionar aquesta vulnerabilitat privatitzant i familiaritzant les respostes, reforçant així les desigualtats de gènere, classe i origen, així com l'exclusió de la vida política de les persones que han assumit les tasques de cura, fonamentalment dones, en lloc d'assumir aquesta necessitat com a responsabilitat pública.

Davant la situació de crisi de cures en la que ens trobem, l'administració pública ha d'assumir la seva responsabilitat en aquestes tasques: universalitzant serveis, fomentant els drets, permisos i excedències, revisant els seus contractes amb empreses, fomentant la igualtat i la corresponsabilitat entre el seu personal i càrrecs electes i en el seu model de funcionament, econòmic i de contractació, recolzant i ampliant les estratègies cooperatives i comunitàries de cura i reconeixent la importància d'aquests treballs per al sosteniment de la vida i el desenvolupament econòmic. Això implicaria també incidir en el mercat de treball remunerat amb l'objectiu que permeti la corresponsabilitat i deixi espai per al lleure i la participació social, oferint oportunitats de feina en

condicions dignes i amb ingressos suficients per a totes les treballadores i treballadors assalariats. Vol dir transformar el model econòmic perquè sigui més just i tots i totes gaudim de la riquesa generada a la ciutat incloent la que és fruit del treball no remunerat tradicionalment -i no només unes poques empreses que acumulen beneficis-. És a dir, construir una ciutat a la mesura de les persones, amb una potent xarxa d'espais públics on estar, jugar, trobar-se, participar, gaudir i on es garanteixi el benestar dels seus ciutadans i ciutadanes al llarg de tota la seva vida.

* Vol dir sostenir un fort compromís públic amb l'eradicació de les **violències masclistes, homòfobes i trànsfobes** en els espais públics i privats, esdevenint una ciutat que combat totes les formes de violència contra les dones i les persones amb sexualitats i gèneres no normatius. Unes violències tan estructurals i arrelades impliquen un dèficit democràtic i de ciutadania sobre el qual cal actuar: amb violència no hi pot haver democràcia ni llibertat ni dignitat. Des de l'Ajuntament s'han desenvolupat serveis i intervencions en relació a les violències masclistes -i molt més col·lateralment contra les agressions homòfobes i trànsfobes-, però queda pendent una actuació molt més potent i sostinguda en la prevenció i eradicació d'aquestes violències, i en l'atenció i recuperació de les qui les pateixen, apostant per un veritable canvi en l'estructura de valors de la societat, incidint en l'àmbit educatiu, de la cultura i la comunicació i perseguint activament tant els agressors com les xarxes de tràfic i trata de persones per prostitució forçada. Cal també acabar amb la persecució de les dones que exerceixen prostitució a la ciutat i combatre l'estigmatització i criminalització que pateixen.

En definitiva, vol dir fomentar un diàleg real que situï les qüestions de la justícia social, la participació i l'empoderament al centre de la decisió pública. La ciutadania s'està plantant ja en defensa d'allò col·lectiu, i això obre les portes a un procés real de confluència entre les diferents lluites per la igualtat per tal de fer un veritable replantejament estructural de la situació, buscant des de diferents àmbits els punts en comú que permetin dur a terme transformacions en profunditat i no meres correccions.